

สร ส น ธิ

เงื่อนไข		การกระทำ	ตัวอย่างศัพท์
ศัพท์หน้า	ศัพท์หลัง		

โลปสรสนธิ

- **ลบสระหน้า** (สระหลังของศัพท์หน้า เรียกว่า **สระหน้า** สระหน้าของศัพท์หลัง เรียกว่า **สระหลัง** เช่น ยสสอ-อินทริยานิ yassa-indriyani)

เป็นรัสสะ	เป็นที่ชะหรือมีพยัญชนะสังโยค	ลบสระหน้า	ยสส-อินทริยานิ สนธิเป็น ยสสินทริยานิ โนหิ-เอตฺ สนธิเป็น โนหะตฺ , สเมตฺ-อายสฺมา สนธิเป็น สเมตายสฺมา
สระทั้งสอง เป็นรัสสะ มีรูปเสมอกัน (เป็น อ อิ อุ เหมือนกัน)		ลบสระหน้า (แล้วที่ชะสระหลัง)	ตตร-อยํ เป็น ตตฺรํ
สระทั้งสอง เป็นรัสสะ มีรูปไม่เสมอกัน		ลบสระหน้า (แล้วไม่ต้องที่ชะสระหลัง)	จตุหิ-อปาเยหิ เป็น จตุหฺปาเยหิ
เป็นที่ชะ	เป็นรัสสะ	ลบสระหน้า (แล้วที่ชะสระหลัง)	สทฺธา-อิธ เป็น สทฺธิธ

- **ลบสระหลัง**

สระทั้งสอง มีรูปไม่เสมอกัน	ลบสระหลัง	จตฺตาโร-อิเม เป็น จตฺตารโ , กิณฺนุ-อิมา เป็น กิณฺนุมา
นิคฺคหิตฺตอญฺหํ	-	อภินฺนุทฺ-อิติ เป็น อภินฺนุทฺติ

อาเทสสรสนธิ

- **แปลงสระหน้า**

อิ เอ, อุ โอ อยู่หน้า	สระอยู่หลัง	แปลง อิ เอ เป็น ย, แปลง อุ โอ เป็น ว (เฉพาะ อิ ถ้ามีพยัญชนะซ้อนกัน ๓ ตัว ให้ลบพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกันได้ตัวหนึ่ง)	เต-อสฺส เป็น ตยสฺส , เม-อยํ เป็น มยํ , เต-อหํ เป็น ตยาหํ อถฺโข-อสฺส เป็น อถฺขวสฺส พฺหุ-อาพาโร เป็น พฺหฺวาพาโร , จกฺขุ-อาปาถํ เป็น จกฺขฺวาปาถํ ปฏฺิสนฺฐารวุตฺติ-อสฺส เป็น ปฏฺิสนฺฐารวุตฺยสฺส , อคฺคิ-อาคารํ เป็น อคฺคฺยาคารํ
-----------------------	-------------	---	---

- **แปลงสระหลัง**

สระอยู่หน้า	สระหลังเป็น เอ แห่ง เอา ศัพท์	แปลง เอ เป็น ริ แล้วรัสสะสระหน้า	ยถา-เอา เป็น ยถริว , ตถา-เอา เป็น ตถริว
-------------	-------------------------------	----------------------------------	---

เงื่อนไข		การกระทำ	ตัวอย่างศัพท์	
ศัพท์หน้า	ศัพท์หลัง			
อาคมสรสนธิ				
โอ อยู่หน้า	พยัญชนะอยู่หลัง	ลป โอ แล้วลง อ อาคม	โส-สีลวา เป็น ส สีลวา, เอโส ทมโม เป็น เอส ทมโม	โส ปณณวา เป็น ส ปณณวา,
อ อยู่หน้า	พยัญชนะอยู่หลัง	ลป อ แล้วลง โอ อาคม	ปร-สหสส์ เป็น ปโรสหสส์,	สรท-สต เป็น สรโทสต
vikarasarasani				
• vikarasarana	เมื่อลปสระหลังแล้ว	vikar อิ เป็น เอ, vikar อุ เป็น โอ	มุณี-อालโย เป็น มุเนลโย,	สุดถึ เป็น โสถึ
• vikarasara	เมื่อลปสระหน้าแล้ว	vikar อิ เป็น เอ, vikar อุ เป็น โอ	มาลุต-อิริตัม เป็น มาลุตริตัม, น-อุเปติ เป็น โนเปติ,	พนฺธฺสส-อิวิ เป็น พนฺธฺสเสว, อุทกั อุมิกชาติ เป็น อุทโกมิกชาติ
thihsarasani				
• thihsarana	เมื่อลปสระหลังแล้ว	thihsarana	กิสฺ-อิธ เป็น กิสฺ,	สาธฺ-อิติ เป็น สาธฺติ
	พยัญชนะอยู่หลัง	thihsarana	มุณี-จเร เป็น มุณีจเร	
• thihsara	เมื่อลปสระหน้าแล้ว	thihsara	สทฺธา-อิธ เป็น สทฺธิธ,	จ-อุภยัม เป็น จุภยัม
ritsarasani				
	พยัญชนะ หรือ เอ แห่ง เอว อยู่หลัง	ritsarasana	โกวาที-นาม เป็น โกวาทีนาม,	ยถา-เอว เป็น ยถริว
พ ญ ุ ช น ส น ธิ				
lopapayansani				
เมื่อลปสระหลัง ที่มีนิคคหิตอยู่หน้าแล้ว <i>ถ้ามีพยัญชนะซ้อนกัน</i>		ลปพยัญชนะได้ ๑ ตัว	เอวิ-อสส เป็น เอวิส,	ปุพฺผิ-อสสา เป็น ปุพฺผิสา
atthapayansani				
	สระอยู่หลัง เมื่อทำ ติ เป็น ตย แล้ว	แปลง ตย เป็น จจ	อิติ-เอวิ เป็น อิจเจวิ,	ปติ-อุตฺตริตฺวา เป็น ปจฺจฺตฺตริตฺวา

		แปลง ค เป็น ก บ้าง ช > ย ต > ก จ ฎ ฐ ตต > ตร ท > ต ฐ > ท ห ย > ก ช ร > ล ว > พ อภิ > อพภ อธิ > อชฌ อว > โอ	ค > ก เช่น กุรูปโค > <u>กุ<u>ร</u>ป<u>โก</u></u> ช > ย เช่น นิช > <u>น<u>ิ</u>ย<u>์</u></u> ต > ก เช่น นียโต > <u>น<u>ิ</u>ย<u>โก</u></u> ต > จ เช่น ภาโต > <u>ภ<u>า</u>จ<u>ุ</u>จ<u>ุ</u></u> ต > ฐ เช่น ทุกกต > <u>ท<u>ุ</u>ก<u>ก</u>ฏ<u>ิ</u></u> ต > ฐ เช่น คนตพพิ > <u>ค<u>น</u>ต<u>พ</u>พิ</u> ตต > ตร เช่น อตตโซ > <u>อ<u>ต</u>ร<u>โซ</u></u> ท > ต เช่น สุกโท > <u>ส<u>ุ</u>ค<u>โต</u></u> ฐ > ท เช่น เอก-อิธ-อห > <u>เอ<u>ก</u>ม<u>ิ</u>ท<u>า</u>ห<u>ิ</u></u> (เอก อยู่หน้า) ฐ > ห เช่น สาธ-ทสสน > <u>ส<u>า</u>ห<u>ุ</u>ท<u>ส</u>สน<u>ิ</u></u> ป > ผ เช่น นิปปตติ > <u>น<u>ิ</u>ป<u>ผ</u>ต<u>ติ</u></u> ย > ก เช่น สย > <u>ส<u>ก</u>ิ</u> ย > ช เช่น ควโย > <u>คว<u>โย</u></u> ร > ล เช่น มหาสาโร > <u>ม<u>ห</u>า<u>สา</u>โร</u> ว > พ เช่น กุวโต > <u>ก<u>ุ</u>พ<u>โต</u></u> อภิ > อพภ เช่น อภิ-อुकคจฉติ > <u>อ<u>พ</u>ภ<u>ค</u>ค<u>จ</u>ฉ<u>ติ</u></u> อธิ > อชฌ เช่น อธิ-โอกาโส > <u>อ<u>ช</u>โ<u>ณ</u>ก<u>า</u>โส</u> , อธิ-อคมา > <u>อ<u>ช</u>ม<u>ค</u>มา</u> อว > โอ เช่น อว-นทธา > <u>อ<u>น</u>ท<u>ธา</u></u>
--	--	---	---

อาคมพยัญชนสนธิ

-	สระอยู่หลัง (ศัพท์หลังขึ้นต้นด้วยสระ)	ลงพยัญชนะอาคม ๘ ตัว คือ ย ว ม ท น ต ร ฬ	ยถา-อิห เป็น <u>ย<u>ถ</u>า<u>อิ</u>ห</u> , อุ-ทิกขติ เป็น <u>ว<u>ุ</u>ท<u>ิก</u>ข<u>ติ</u>,</u> ครุ-เอสสติ เป็น <u>ค<u>ร</u>ม<u>เอ</u>ส<u>ส</u>ติ,</u> อตต-อตโธ เป็น <u>อ<u>ต</u>ต<u>ท</u>อ<u>ต</u>โ<u>ธ</u>,</u> อีโต-อายติ เป็น <u>อ<u>ิ</u>ต<u>น</u>า<u>ย</u>ติ,</u> ตสมา-อิห เป็น <u>ต<u>ส</u>มา<u>อิ</u>ห</u> , สพภิ-เอว เป็น <u>ส<u>พ</u>ภ<u>ิ</u>ร<u>เอ</u>ว,</u> ฉ-อายตน เป็น <u>ฉ<u>พ</u>า<u>ย</u>ต<u>น</u></u>
		ลง ห อาคม ก็ได้	สุ-อุช เป็น <u>ส<u>ุ</u>ห<u>ุ</u>,</u> สุ-อุฐิต เป็น <u>ส<u>ุ</u>ห<u>ุ</u>ฐ<u>ิ</u>ต</u>

สัญญะพยัญชนสนธิ

[พยัญชนะอยู่หลัง]	ซ้อนพยัญชนะที่มีรูปเหมือนกัน หรือที่มีรูปไม่เหมือนกัน (พย.ที่ ๑ ซ้อนหน้า พย. ๑ และ ๒ ในวรรคเดียวกันได้ พย.ที่ ๓ ซ้อนหน้า พย. ๓ และ ๔ ในวรรคเดียวกันได้ พย.ที่ ๕ ซ้อนหน้า พย. ได้ทั้ง ๕ ในวรรคเดียวกันได้ (เว้น ง) พยัญชนะอวรรค ๓ ตัว คือ ย ล ส ซ้อนหน้าตัวเองได้)	อิธ-ปโมทติ เป็น <u>อิ<u>ธ</u>ป<u>โม</u>ท<u>ติ</u>,</u> จาคุ-ทสี เป็น <u>จ<u>า</u>ค<u>ุ</u>ท<u>ห</u>สี</u> จตตาริ-ฐานานิ เป็น <u>จ<u>ต</u>ต<u>าร</u>ิ<u>ฐ</u>า<u>น</u>า<u>นิ</u>,</u> เอโสว-จ-ฉานผโล เป็น <u>เอ<u>โ</u>ส<u>ว</u>จ<u>ฉ</u>า<u>น</u>ผ<u>โล</u> </u>
-------------------	---	--

นิกคหิตสนธิ			
เงื่อนไข		การกระทำ	ตัวอย่างศัพท์
ศัพท์หน้า	ศัพท์หลัง		
โลปนิกคหิตสนธิ			
นิกคหิตอยู่หน้า	สระหรือพยัญชนะอยู่หลัง	ลปนิกคหิต	ตาส์-อหฺ เป็น ตาสฺหฺ , วิทฺนฺ-อคฺ เป็น วิทฺนฺคฺ , อริยสจฺจานํ-ทสฺสนํ เป็น อริยสจฺจานฺทสฺสนํ , พฺพุธานํ-สาสนํ เป็น พฺพุธานฺสาสนํ
อาเทสนิกคหิตสนธิ			
นิกคหิตอยู่หน้า	พยัญชนะอยู่หลัง	แปลงนิกคหิตเป็นพยัญชนะที่สุตวรโรค ของพยัญชนะตัวนั้น	ง เช่น เหว-โห เป็น เอวฺงฺโห , ญ เช่น ฌมฺม-จเร เป็น ฌมฺมญฺจเร ณ เช่น สํ-ฐิตฺ เป็น สญฺฐิตฺ , น เช่น ตํ-นิพฺพุตํ เป็น ตณฺนิพฺพุตํ ม เช่น จิริ-ปวาสิ เป็น จิริมฺปวาสิ
	เอ หรือ ห อยู่หลัง	แปลงนิกคหิต เป็น ญ	ปจฺจตตํ-เอว เป็น ปจฺจตตญฺเอว , ตํ-เอว เป็น ตญฺเอว , เอวฺ-หิ เป็น เอวฺญฺหิ , ตํ-หิ เป็น ตญฺหิ
	ย อยู่หลัง	แปลงนิกคหิตกับ ย เป็น ญญ	สํ-โยโค เป็น สญฺญโยโค
	ล อยู่หลัง	แปลงนิกคหิตเป็น ล	ปฺ-ลิ่งคํ เป็น ปลฺลิ่งคํ , สํ-ลกฺขณา เป็น สลฺลกฺขณา
	สระอยู่หลัง	แปลงนิกคหิตเป็น ม หรือ ท	ตํ-อหฺ เป็น ตมฺหฺ , เอตํ-อโวจ เป็น เอตทฺโวจ
อาคมนิกคหิตสนธิ			
	สระหรือพยัญชนะอยู่หลัง	ลงนิกคหิต	จกฺขุ อฺทปาติ เป็น จกฺขุํ อฺทปาติ , อว-สิโร เป็น อวฺสิโร